

Štev. 8.

V Ljubljani, dne 3. avgusta 1911.

Leto III.

Naš labor rešimo.

Po raznih krajih naše dežele se nahajajo na hribih in gorah cerkve, obdane z močnim zidom. Zidali so jih naši očetje kakor močne tabore ob turški nevarnosti. V teh taborih so se zbrali okoli božjega svetišča, duhovnik jih je bodril in jim maševal, da so bili bolj pripravljeni na dan poskušnje, ko so prišli sovražniki s polumescem nad ubogo ljudstvo. Če se je Turkom posrečilo preplezati zid, vrata vlomiti, so branivce poklali, vjetnike v sužnost odpeljali in vse, kar so mogli pobrali in pokončali.

Navadno so pa bili tabori skoro edino zavetje našim očetom v turških časih.

Sedaj je vsaka cerkev krščanski tabor. V znamenju križa se zbira ljudstvo v teh trdnjavah vere, pobožno poslušajo božjo besedo in prejema svete zakramente. Tu se navzame onega močnega verskega življenja, ki ga utrdi v boju zoper vse sovražnike. Kdor je hodil po naših božjih potih, se je vesel odahnil pri pogledu na nepregledne množice, ki molijo dolge ure in pojejo cele noči. Še vedno vidi ljudstvo v svojem duhovniku svojega očeta in najboljšega prijatelja.

Krščanski tabor bi imela biti vsaka kmečka hiša. Kmečki dom je podlaga občini in deželi. Kakoršna je domača hiša, tako bo ljudstvo in taka vsa dežela. Hvala Bogu, še so naše hiše pravi tabori svete vere. V tihi molitvi daruje mati dete še pod srcem Bogu in Materi Mariji, v zibki ga s križanjem začne vzgojevati za vojaka Križanega. Ko začne govoriti, nauči se najpred križ delati. Za besedo »mati«, »oče«, je prvo: Koliko je bogov, koliko božjih oseb? Najprej zna otrok križ narediti in Bogga zahvaliti. Iz vseh sten gledajo, kakor varuhi vere druga pri drugi podobe svetnikov na domače. Po vsakdanjem rožnemvencu si spletajo kmetie

zvezo z onim svetom, posebno z Marijo, katere morebiti nobeden narod na svetu tako ne časti, kakor mi Slovenci. Ali si morete kaj boljšega in bolj vzglednega misliti, kakor ubogo mater, ki utrujena od dela še vendar vzame malo dete v naročje, ž njim moli in mu pripoveduje od Matere božje.

Otroci se navzamejo v teh taborih duha močne in žive vere, ki jih varuje tudi na tujem raznih zmot in nesreč. Kakor so se vojskovali naši očetje za vero Križanega in bili pripravljeni raje umreti, kakor jo zatajiti, tako izvira še zdaj iz kmečkih hiš, kakor iz močnih taborov živo versko življenje.

Toda z žalostjo opažamo, da se je tudi v naše kmečke kraje zanesel tuj duh, ki ni Kristusov, duh pravega brezverstva in upora zoper Kristusa in božjo Cerkev. V vsaki vojski so najbolj nevarni izdajavci, domači ljudje, ki s sovražnikom potegnejo. Kdor sovražniku pomaga, ga podpira in sam z njim vleče, je gotovo izdajavec. Tudi pri nas hočejo sovražniki svetega Križa zasejati po deželi seme brezverstva prav do zadnje kmečke koč. Kaj jim je mar za resnico, katera se zdaj z našo vero tako očitno dokazuje. Ti ljudje nočejo misliti in ne poslušati, ker vere ne marajo. Star gospod mi je pripovedoval, kako je dal nekemu brezvercu, katerega sem tudi sam dobro poznal, govore zelo pobožnega svetega moža. Nekaj časa bere, potem knjigo vrne z besedami: »Nočem brati. Ko bi bral še naprej, bi moral skoraj verovati.« Ni zadosti tem brezvercem, da so sami nesrečni postali, s satanovo zlobnostjo hočejo še druge v nesrečo pahiniti. Kaj jim mar, če bo ljudstvo pri tem vedno bolj nesrečno!?

V časopisih izlivajo svoje brezverne nauke med ljudi. Te časopise priporočajo, silijo in mnogokrat zastoj dajejo, da le ljudem in dobri stvari več škode napravijo. Kdor odpre vrata nasprotnemu časopisu, je izročil svoj tabor sovražniku. Bere ga gospodar, sliši od njega gospodinja, ki ga še večkrat

sama pogleda, berejo otroci, katerim to vedno najbolj diši, kar je prepovedanega. Navzamejo se protiverskega duha, da imajo duhovnika za svojega nasprotnika, čez katerega vedno govore, da ne verjamejo več božji besedi, opuščajo molitev in se navadno tudi vdajajo pijači. Po vseh krajih so navadno najhujši nasprotniki cerkve in duhovnikov oni pravi svobodomiselnici, ki se zovejo liberalci. V prvi vrsti so to one pijačke, ki lahko in brez težav živijo od ljudskega dela. Ljudstvo jih redi, ti pa v zahvalo zabavljajo čez vse, kar je svetega, berejo veri nasprotnne časopise na glas vsem pivcem in kupcem. Preslepili so že mnogo dobrih gospodarjev, ki so hodili v njih krčme in prodajalne, da so tudi postali veri sovražni in nasprotni. Kdor pri takih ljudeh cele ure preseda, se gotovo navzame počasi tudi njihovega duha, ker drugače ga no bodo trpeli med sabo.

Kmaló pride tudi v hiše teh zapeljanih revežev, ki so bili v družini pohujšani, veri nasprotni časopis in dopolni, kar so oni začeli. Pri volitvah se voli potem vedno brez pomisleka z najhujšimi nasprotniki cerkve in duhovnikov. Če v času vojske velik del domačinov s sovražniki potegne, je dobra stvar v hudi nevarnosti.

Ljudje, ki živijo skoro izključno od vernega ljudstva, so postali pravi apostoli brezverstva. Ta veri nasprotni tok gre vedno naprej. Kdor je okužen, postane sam strasten razširjevalec in pospeševalec protiverskega boja.

Če se ob senu bliža nevihta, hitijo vsi, da se morda pred dežjem vsaj še pograbi in v kopice spravi. Vsak stori, kar more. Nevihto že imamo, nevarnost je tu. Kaj nam je storiti. Če se kje na telesu začne gnajiti, ve vsak, da bo treba začasa predreti. Če se na deblu veja posuši, je vsakemu jasno, da jo bo treba odžagati. Ko bi mogli to rano brezverstva, to naše liberalstvo ravno tako zatreti, ravno tako odžagati, bi vsak storil z veseljem, kar bi mogel. Saj se nam gre

za najsvetejšo stvar, za naš verski tabor. Z odločnim delom bi se dalo tudi tukaj marsikaj napraviti. Mnogi bi se prav lahko obvarovali, drugi pa prisilili, da bi pustili protiversko gonjo in tudi protiverske časopise. Mi smo splošno premeški, premalo odločni v vojski. »Saj ni hudega, če grem tja, meni ne škoduje.«

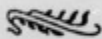
Letos je prišla Marijina hči v prodajalno takega junaka s svetinjo na vratu. »Kaj pa ti nosiš ta komat?« se zadere trgovec nad njo. Vsa dekleta Marijine družbe so se dogovorile, da v ono prodajalno ne bo nobena več stopila. Zvedelo se je to tudi med ljudstvom in prodajalna je postala kmalu prazna. Zdaj je pa spoznal, ponižno predical in prosil odpuščenja.

Ali bi ne mogli kaj takega povsod napraviti? Ravno neznatni ljudje, dlapci in dekleta, delavci in delavke bi mogli veliko v tem oziru storiti, ustaviti marsikje protiversko govorjenje in prisiliti gospodarja, da pusti veri naprotnne časopise.

To odločnost je treba povsod pokazati. Naj si le drug drugemu pomagajo, drug za drugega skrbijo, mi ne maramo ž njimi prav ničesar imeti. Izvzeta je seveda skrajna sila, ker nam je vsak nesrečni brat.

Ali je ta vojska potrebna? Rana se vedno bolj odpira, gnoj se razširja, treba bo nož vzeti in rano s silo prerezati. S tem seveda ne bo nehala brezverstvo, niti liberalstvo, toda zabranili bomo znatno razširjenje in prisilili nasprotnike, da bodo pustili divjost in ono zlobnost, s katero zdaj povsod proti nam delajo.

Cilj je lep, vojska težka, toda zmaga gotovo naša. Naš tabor rešimo, da bo res Kristus vladal v naših hišah, dokler bo Slovence na svetu.

Zanimiv poskus.

Na letošnjem shodu za kmetijstvo, ki je zboroval od 1. do 7. maja v Madridu, je poročal grof Montarni iz Francoske o prav zanimivem gospodarskem delu.

Pred 20. leti je prevzel obširno, tola popolno zapuščeno posestvo, ki ni skoraj ničesar donášalo in se tudi slabo obdelovalo. Naselil je na tem posestvu 70 družin iz mesta. Vsaka družina je dobila hišico in nekaj njiv za pridelovanje navadnih poljskih pridelkov, katere so rabili koloni — naseljenci — za svojo hrano. Od te zemlje so plačevali določeno najemščino. Večina posestva je bila pa dana v obdelovanje. Gospodar je dal gnoj in seme, naseljenci so opravili po navodilu oskrbnika vsa dela. Tako so obdelovali oljke, vinograde in žitno polje. Pri spravljanju so natančno izračunali, koliko se je pridelalo in vse skupaj prodali. Od skupička je dobil polovico gospodar, polovico naseljenec. Od lastnega sveta

je pa plačeval nizko najemščino. Ker je ostalo še veliko sveta, ki ni bil na ta način oddan, so hodili naseljenci proti dnevni plači delat v gozde in travnike, da so imeli skozi celo leto gotov zaslužek. Vsak je imel pri gospodarju poseben račun, kjer se mu je v dobro zapisala ona polovica od prodanih pridelkov in njegov zaslužek na dnevnem delu pri gospodarju, v breme pa najemščina, izposojila, prispevki za slučaj bolezni ali onemoglosti, za katere je pa gospodar večji del prispeval. Koncem leta je sklepal račun. Kar ostane, in ostane vedno nekaj za izseljenca, se izplača v gotovini. Gospodar gospodari po svojem, da se lahko pridelovanje izboljša, naseljenci postanejo deležni vsega dobička in se trudijo, da boljše izhajajo. Pridelkov je bilo vedno več, ki so bili tudi vedno več vredni. Izmed vseh naseljencev ni niti eden zapustil posestva, vsi so zadovoljni, ker nimajo dolga in dobro izhajajo. Gospodar je pa tudi zadovoljen, ker je nastalo iz prejšnje puščave vzorno posestvo, ki donáša lepe dohodke.

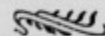
Tudi pri nas je veliko kajzarjev, ki hodijo le v delo, kadar je drugod sila. Otroci se pa doma potepajo in vadijo lenobe, katere se ne bodo več odvadili. Po mestih in obrtnih krajih je na tisoče družin, ki res stradajo. Oče dela za vse, otroci pa ne vedo kaj početi. Koliko je tu delavnih moči brez vsake koristi. Iz kmetov pa vse beži, da ni mogoče niti najpotrebnejših delavcev dobiti. Te žalostne razmere se kažejo v svetli luči pri oddaji posestev v najem. Kjer je veliko polja in malo ljudi, se odda 1 mernik posejanja najboljše zemlje komaj za 6 K na leto v najem. V mnogih krajih komaj za 4 do 5 K. Kjer je pa pomanjkanje zemlje, se doseže tudi 10 do 12 K, več na deželi skoraj nikjer. In vendar moramo trditi, da mora 1 mernik posejanja pri skrbnem delu, če se tudi računajo delavci in drugi stroški, donášati čistega dohodka 20 do 30 K. Ali bi ne kazalo večjim posestnikom poskusiti dati zemljo tako v najem ali zakup ali delo, da bi si najemnik in gospodar delila pridelek. Če delavcev ni, se ne more dobro obdelovati. Pri takem gospodarstvu je gotova zguba. Če bo najemnik vedel, da bo dobro plačan od svojega dela, se bo tudi bolj potrudil. Na ta način bi bilo tudi mogoče iz mest dobiti ljudi nazaj na deželo.

Veliko napako pri naših gospodarstvih na deželi je iskati v napačnih delavskih razmerah. Navadno so vsi ljudje tako vstvarjeni, da išče vsak le svojega dobička. Hlapec je zanikrn v službi. Kdor pa zase dela, se trudi noč in dan. Sin se ne zmeni dosti, dokler oče gospodari, za delo. Ko sam začne, pa mora. Ali nam ne kaže to naravno človekovo nagnenje, da se mora tudi to pri gospodarstvu vpoštevati? Posel dobi svojo gotovo plačo, naj stori malo ali veliko. Če ima gospodar še tolik dobiček od njega, ne dobi hlapec ali dekla

za to ničesar več, razen male nagrade. S takim postopanjem jih vadimo sami lenobe.

Veliko ameriških milijonarjev je prišlo do tako velikega premoženja, ker so najboljše delavce izbrali za deležnike kupčije. Čim več je kupčija našla, tim več so tudi ti dobili odstotkov. Delavci, tudi navadni, so postali sami deležniki celega podjetja. Ko so napenjali vse moči, so vedeli, da delajo le za svojo korist.

Prav dobro bi bilo, ko bi vsaj v mali meri poskusili to tudi pri naših poslih in rednih delavcih. Zapisali se bi vsi dohodki in stroški. Če koncem leta veliko ostane, dobe tudi delavci in posli od tega svoj del. Tako bodo postali goreči za gospodarjevo korist, ko bodo vedeli, da se le zase trudijo.

Življenska moč pri rastlinah.

Naši kmetje so bili vedno prepričani, da ima tudi luna posebni vpliv ne le na vreme, ampak tudi na rast rastlin. Od mladega smo slišali, da se krompir in detelja sejata starega, solata in pesa pa mladega meseca. — Radovedni kmetič je pred leti vprašal v »Kmetovalcu«, či ima res mesec kak vpliv na rast rastlin. Odgovorilo se mu je, da so rastline odvisne od drugih pogojev, ne pa od mesca. Mesec ne more vplivati na rast. To je neumna babja vera.

Vseučiliški profesor A. Novacki v Cirihiu pa priobčuje z drugimi učenjaki najnovejše raziskovanje, ki kaže, da vendar ni bilo staro mnenje tako neumno.

Vsak ve, da srkajo koreninice vodo iz zemlje in jo spravijo prav do vrha rastlin, včasih 30 m visoko. Po isti poti gre sok dreves. V listih pa voda izhlapeva. Kje je pa moč, ki vodo vzdiguje? Dolgo so mislili, da imajo korenine same to moč v sebi. Ko je Hofmeister odrezal pri tleh krompirjevo štibljjo in nastavil na odrezek prav natančno stekleno cev, se je cev z vodo napolnila. Pri drevesu je oluščil lubje in skorjo. Listje je ostalo še vedno zeleno, s čemur je bilo dokazano, da sok ne gre po lubju v listje. Če se deblo popolnoma odžaga, se vidi pri natančnem opazovanju, da gre sok le po finih nitkah mladega lesa. Skleпали so torej, da ni ona moč, ki žene vodo kvišku, v lubju ali deblu, temveč le v koreninah. Navadnemu človeku se to ne zdi posebej verjetno. Kako naj ima ona ponižna korenina v zemlji moč v sebi vodo vzdigati do najvišjih vrhov dreves?

Zdaj se je dokazalo, da dviga vodo edino privlačnost solnca.

Po natančnem opazovanju se je dokazalo, da gre le malo vode ponoči skozi rastlino do vrha. Pri solnčnem vzhodu se vzdigovanje soka iz korenin hitro pomnoži in je največji zjutraj ob pol osmi in popoldne ob drugi uri.

Potem začne naglo padati do prihodnjega jutra. S tem je tudi dokazano, da pride na rastline pritisk od solnca. V listih izhlapeva voda, posodice za sok se v rastlini izprazni, solnčna moč vzdiguje sok iz korenin do vrha. Torej izhlapevanje v listih urejuje porabo vode in porabo redilnih snovi. Že davno so vedeli, da listi vsesavajo vodo, kakor sesalke v vodnjakih, vedeli pa niso, odkod ta moč pride. Listi sami je ne morejo imeti.

Začeli so še bolj natančno opazovati in dognali, da gre vsled privlačnosti solnca po dnevi voda iz korenin po debelu do listov. Listi porabijo potrebno hrano. Zvečer in ponoči, ko solnce ne sije, gre vsled privlačnosti zemlje redilni sok skozi kambium, to je prostor pri malih celicah nazaj v korenine. Tudi solnce vleče ponoči sok le doli. Privlačnost se pa imenuje ona moč zemlje, po kateri vsa telesa v bližini nase vleče. Če je eden pri nas ali na nasprotni strani zemlje, ga zemeljska moč vedno nase vleče. Ker je solnce večje od zemlje, ima tudi večjo privlačno moč, da nase vleče telesa tudi v daljavi. Isto velja o luni.

Delo rastline se torej vedno ponavlja in spreminja v 24. urah dneva. Vemo tudi, da imajo drevesa največ soka spomladi. Ravno ko sta spomladi (21. marca) noč in dan enaka, je privlačnost solnca in lune največja. Močna solnčna luč, ki se vrsti za hladnimi nočmi, zelo pospešuje tok po drevesih. Seveda mora zemlja imeti vlago, ker drugače solnce ne more vode vzdigniti. V puščavi sije solnce brez uspeha. Dosedaj se je tudi mislilo, da izhlapeva voda le vsled topline. Res je izhlapevanje precej odvisno od vročine, toda dokazalo se je, da izhlapeva voda v morju obvsaki toplini. Zdaj je prav gotovo, da največ vode izhlapeva vsled privlačnosti solnca in lune, naj opazujemo tekočo vodo ali morje, ali tudi vodo v rastlinah. Teža solnca in lune vzdiguje vodo.

Ker je luna bližje zemlji, je tudi njen vpliv zelo znaten, dasiravno je luna v primeri z zemljo dokaj majhna. Znano je, kako vpliva luna na morje. Sploh se še veliko premalo upošteva pri vseh zemeljskih razmerah vpliv solnca in lune. Bog je položil v svoje stvarstvo posebne moči in vplive, ki delajo že tisočletja. Človek potrebuje vse svoje bistroumnosti, da zasledi te priproste moči, ki so od roke božje dane stvarstvu.

Če vpliva moč solnca in lune tako znatno na rast rastlin in kroženje soka, je lahko mogoče, da vpliva tudi nova ali stara luna. Koliko je reči in naukov, katerih se je priprosto ljudstvo že dolgo držalo. Prišli so učenjaki in vse kot neumno in staro zavrgli. Prišli so drugi učenjaki in so po natančnem preiskovanju se prepričali, da je imelo priprosto ljudstvo prav.

Novacki sklene svoje podatke z besedami: Če hočemo razumeti življenje v naravi, moramo svoje oči gori obrniti. Solnce in luna urejata in vodita

življenje na zemlji, ki sama daje le snovi za življenje rastlinam, ko jo ogrejejo solnčni žarki. S svojo privlačnostjo med raznimi zvezdami seveda tudi sama pospešuje red v rastlinstvu. — Kako čudovita je božja modrost, ki je vse to zamislila. Le iz privlačnosti solnca se da razlagati, da vsaka rastlina naravnost kviško raste na prostem. Na eni strani je privlačnost zemlje, na drugi pa privlačnost solnca. Le če deneš rastline v temni prostor z enim samim oknom, bodo obrnjene v zaprtem prostoru proti oknu, ker je v tem slučaju večji vpliv svetlobe, kakor privlačnosti.

Zavarovanje.

Za kmeta je grozen udarec, če mu živina pogine ali toča polje pobije. Navadno si skozi več let potem ne more pomagati. Da se obvaruje škode, se zavaruje pri zavarovalnici zoper točo ali zavaruje tudi živino. Najbolj navadno je zavarovanje zoper ogenj. Težko je pa kmetu plačati zavarovalnino zoper točo ali živinske nesreče, če ve, da kmetje za nesreče niti polovico nazaj ne dobijo. Zasluge, dober zaslužek ostane le bogatinom po mestih.

Zelo pametno imajo to zavarovanje zoper točo in živinske bolezni v Švici urejeno. Tam imajo večino medsebojne zavarovalnice. Leta 1910 so napravile te domače ljudske zavarovalnice zoper točo 60.597 polic, s katerimi je bilo 67.984.696 frankov zavarovanih. Za upravne stroške so dali kantoni, to je posamezne dežele v Švici, 118.897 frankov, na odškodnini pa 270.339 frankov. Skupna vlada pa nosi vedno polovico teh stroškov, plačala je torej 194.618 fr. zraven. Vsa odškodnina za napravljeno škodo je pa znašala 1.098.361 fr. Kmetje so torej več dobili, kakor so plačali.

Ravno tako pametno je urejeno zavarovanje goveje živine. Leta 1906 so našli 1.498.144 glav živine. Leta 1910 je bilo 651.507 glav zavarovanih. Za škodo in nesrečo se je izplačalo 2.674.259 frankov. Kantoni so dali zraven 792.434 frankov, skupna vlada pa ravno toliko. Vsak kanton, torej vsaka dežela ima od glave posebno določeno premijo. Od ene glave plačajo na leto najmanj 50 h in največ 2 K 88 h. Škodo cenijo po vrednosti. Kantoni prispevajo ali po storjenj resnični škodi, kar je za deželo vedno slabše, ker potem vsak svojo škodo zelo visoko ceni, ali pa le po glavah zavarovane živine, kar je gotovo boljše. Čim več je živine zavarovane, tem več so dobile posamezne zavarovalnice od kantona in skupne vlade podpore. Premije za odraščeno živino od 50 h do 2 K 88 h ali splošno od 1 K na leto so prav nizke. Ko bi se pri nas to moglo vpeljati, bi skoro gotovo imeli večino živine zavarovane.

Ta zgled nam kaže pot, po kateri pridemo do tega. Kmetje ne zaupajo zavarovalnicam, ki skoro polovico

vplačanega denarja porabijo za upravne stroške in dividende, to je čisti dobiček zavarovalnice, ki se po vplačanih glavnica razdeli med one, ki so založili temeljni denar za zavarovalnico in dobili od nje neka dolžna pisma ali deleže, ki se imenujejo akcije. Dobiček znaša pri kapitalističnih zavarovalnicah včasih 40 do 50 odstotkov. Edino pametno bi bilo, da bi dežela ali še boljše država zavarovanje prevzela. Premije bi lahko kar pri davkarjih pobirali. Kar bi bilo dobička, bi deželi ostalo ter bi tako vsem koristilo. Premije za zavarovanje živine bi mogle biti prav nizke, ker bi dežela ali država tako ne iskala dobička. Prav dobro bi bilo tudi, ko bi se vpeljalo kar v celi deželi zavarovanje zoper točo. Od polja, travnikov in vinogradov bi po direktnih davkih napravili določeno naklado, iz katere bi se po uradni cenitvi vsakemu škoda poravnala.

Naša carina.

III.

Pri odmeri carine na razne izdelke se vlada vedno drži načela, da naj se bi sirovine vpeljale prosto ali s primereno manjšo carino v državo, da imajo domači delavci zaslužek. Če pa hoče kdo imeti nalašč le tuj izdelek, naj ga primerno plača.

Tako se les, premog in šota prosto uvažajo. Nobene carine ni na rogove, navadno ribje olje ali slonove kosti. Prosta je neobdelana kreda, od zmlete je plačati od 100 kg 1 K. Zdravila so splošno prosta. Plačati je pa treba od dišečih olj: od očiščene kafre 36 K, od olja iz pomarančnega cvetu, od olja iz vrtnic in drugih dišečih cvetic po 7 K, za rožmarinov in bezgov cvet po 24 K, za druga taka olja po 60 K. Ker ljudje, ki bi bili radi vedno lepi in dišali povsod kakor rožice, radi plačajo, bi se cena teh dišečih steklenic lahko še desetkrat povišala, pa bi bilo vendar vedno dosti kupcev.

Snovi za navadne barve so proste, le umetno napravljene morajo plačati od 1 do 5 K. Za indigo — našo indko — je plačati 8 K, če pride po morju je prosta.

Za smolo in kolofonijo je plačati 1 K 20 h. Veliko se uvažata terpentina (3 K 50 h), gumija in šelaka (3 K 50 h).

Od izčiščenega petroleja je plačati 8 K 30 h, če ni poraben za luč, od petroleja za razsvetljavo pa 11 K.

Posebno je pa obdavčena tuja obleka. Uvažata se prosto bombaž, katerega rabijo naše tovarne. Od bate je plačati 12 kron.

Od niti iz bombaža je prav znatna carina, ki je razvrščena po številkah, kakor jih vidijo naše šivilje na špuhljah. Od priprostih niti (100 kg teže) do št. 24 (angl.) 14 K, od 13. do 29. 19 K, do 30. do 50. 33 K, 51. do 70. 38 K, čez 70. 43 kron.

Če sta dve niti skupaj, je še malo več za plačati, do št. 12. že 19 K. Če so tri ali več niti je plačati do št. 12. 24 K. Te cene veljajo pa le za tovarne. Kar se pa na drobno prodaja, se obdavči cvirni 100 kg 83 K.

Da imajo domače tovarne več zaslужka in država več dohodkov, naj bi se blago za obleko kolikor mogoče doma izdelalo. Ker pa hočejo nekateri in nekatere bolj nobel biti in se ponašajo radi s tujim blagom, so ta napuh po pravici obdavčili. Plača se torej za navadne tkanine 80 K, če ni obleka popolno izdelana, se plača za beljeno blago 110 K, za enotno barvane 130 K, za več barvane 170 K, za boljše kamgarne 131 do 230 K.

Sirova svila je prosta, kakor tudi kokoni. Za izdelano svilo se plača 120 kron. Svilena obleka, ki je bila na tujem delana, se obdavči za 100 kg s 1400 kronami. Svilene tkanine in rute plačajo 1200 do 1350 K. Za baržun (žamet), ki se tako lepo sveti na kaki jopi, se mora plačati za 100 kg 1300 K, za plet. nogavice in rokavice (boljše vrste) 1400 kron, za navadne 650 K. Za umetne cvetlice 1100 K, za liste in druge dele umetnih cvetic 480 K. Za tuja peresa ptičev, kakor jih imajo gosposke ženske, se plača 1100 K. Večina naših klobukov se dela na tujem. Tudi od teh hoče imeti država svoj dohodek. Plača se za klobuk iz svile, kakor so cilindri in vsi drugi iz boljšega blaga za vsakega posebej 1 K 50 h. Če so narejeni iz navadne klobučevine, se plača od komada po 70 h. Za slamnike, ki še nimajo podloge in ovoja, 50 h, za izdelane 1 K. Ker so ženski klobuki in slamniki precej večji, kakor moški, morajo tudi malo več plačati. Določili so jim od 70 h do 1 K 80 h. Večinoma plačajo tudi le ženske davek od pahljač, ki znaša od 120 do 850 K, po draginji snovi, iz katere so napravljene.

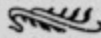
Niti dežnikov ne pustijo kar prosto čez mejo. Od navadnih dežnikov se plača 70 h, za pol svilene 1 70 h, za svilene 2 K 20 h, če imajo pa še špice in okraske, kakor oni gosposkih dam, pa 2 K 75 h od vsakega kosa. Če so pa še z zlatom okrašeni, morajo pa 5 K žrtvovati.

Tudi tuje žnore so zelo drage. Če so iz navadnega blaga, se plača od njih (100 kg) 350 K, če so iz svile 1300 kron. Kdor pa hoče imeti kar na tujem narejeno obleko, bodisi perilo ali drugo obleko, mu določijo carino po blagu, kakor je obdavčeno in zraven še 40odstotne doklade. Država je pa včasih tudi usmiljena, zato pusti debele vreče čisto prosto čez mejo. Od teh okraskov ni treba nič plačati.

Tudi predivo se prosto uvaža. Plačati se pa mora od vseh platnenih izdelkov. Za cvirni iz prediva se plača 15 do 29 K za 100 kg. Za izdelke iz prediva do 190 K, za platnene špice 715 K.

Za koce in plahte iz bombaža ali volne 29 K. Za sukna se plača, ako ima jo pri kvadratnem metru čez 700 g teže za 100 kg 120 K, od 200 do 700 g 200 K,

pod 200 g teže pri kvadratnem metru pa 262 K. Za preproge se plača od 30 do 120 K. Kakor se vidi, ne pozabi fiskus na nobeno stvar.

Masna olja.

I.

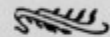
Veliko prodajo zdaj kmetje prašičev, toda v primeri s potrebami delavcev in meščanov ne more svinjska mast zadostovati. Porabi se torej na milijone kilogramov rastlinske maščobe, katera sicer ne dosega svinjske maščobe, vendar jo imajo ljudje radi, ker je nekoliko cenejša in jo tovarnarji, ki imajo lep dobiček od svojih izdelkov na vse mogoče načine priporočajo. Ravno s to rastlinsko maščobo se napravitudinajveč umetnega masla margarina. Ker se rastlinske zabele zelo veliko prodaja, ima svinjska zabela nižjo ceno. Zavoljo tega pritiskajo tudi na ceno prešičev s to zabelo. Dobiva se od semen in sadu raznih rastlin in dreves. Od mnogih se porabi ne le olje, tovarne izdelujejo od njih tudi tropine, mleko, sir in kruh, kar se bo zdelo kmetom nemogoče, pa je vendar resnično.

Zdaj se najhitreje širi kupčija s soja-fizolom in soja-tropinami. Soja je bobu podobna rastlina v Mandžuriji in na Kitajskem, ki v zadnjem času res kar preplavlja Evropo. Le na Angleško so jo izpeljali leta 1909 40.000 vagonov. V Mandžuriji je zrastle leta 1910 do 100 tisoč vagonov soje, ki se je večinoma prepeljala na Japonsko. Tudi v Belgijo, Francosko in Holandsko se je veliko soje pripeljalo. To je tudi vzrok, da se naš fižol v te kraje, kjer so bili popred najboljši odjemalci, vedno težje prodaja. Naše pridelovanje fižola je precej težavno. Mraz ga precej vzame, malo suše zmanjša pridelek za polovico, ob mokrem letu skoro ničesar ne rodi. Soja je po poročilih iz Mandžurije skoro neobčutna za mraz ali vročino, (kar je po našem mnenju skoro nemogoče). Ob suši in mokroti dobro raste in se navadi na vsako zemljo. Ta fižol, ki skoro sam po sebi raste, ima v Aziji zelo nizko ceno. Drugače bi se tovarne v Evropi gotovo ne lotile te kupčije. Osnovani so čisto posebne mline, kjer najprej iztisnejo olje s stiskalnicami. Ker je še tudi v moki, ki ostane, veliko olja, rabijo kemične priprave, da se olje popolnoma loči. Soja-olja je vžitno, toda ima posebni okus, katerega vsak ne prenese. Skušajo mu torej umetno ta duh odvzeti. Na tisoče kilogramov tega olja se porabi za napravo raznih zabel in umetnega masla margarina. S tem oljem pa tudi kvarijo naše poštene olje, ki je še vedno najboljše mazilo. Ker je soja-olja zelo poceni, zdaj ga prodajajo 100 kg za 50 do 58 K, se pač izplača, primešati dobremu lanenemu olju, ki je precej drago, vsaj nekaj soje. Oni, ki radi tako mešanico delajo, pravijo, da se vedno lahko dene zraven skoro četrti del soje. Sojo rabijo tudi za izdelovanje

mila; za napravo barv pa ni pripravno, ker se le počasi suši. Če torej vidiš, da se barva počasi osuševa, je to dokaz, da je soja-olja notri.

Ostanki soje v tovarnah se rabijo kakor tropine za živinsko krmo. Soja-tropine hvalijo nekateri kmetje kot prav dobre, drugi zopet pravijo, da niso dosti prida.

Lansko leto so napravili Kitajci na Francoskem posebno tovarno, ki izdeluje iz soje kruh, mleko, maslo in sir. Tudi drugod porabijo sojo za izdelavo prepečenca, piškotov in marmelade. — Če pa vse to povzamemo, bomo spoznali, da je soja res dobra za kmete v Mandžuriji, morebiti tudi za nekatere kraje v Ameriki, ker daje kmetom tudi prav dobro krmo za živino (na 1 ha 100 do 170 centov), toda sad ni prav veliko vreden. Tovarne v Evropi so se soje le zato oprijele, ker morejo pri njej veliko zaslužiti. Od tovarn plačani časopisi pa hvalijo na vse načine soja-olja, tropine in druge izdelke, da bi res kmalu še pametni ljudje sprejeli vse za resnico. Seveda se bo poraba olja in tropin še nadalje razširjevala. Mi pa moramo biti vedno proti vsakemu pokvarjenju. Naj se prodaja vsaka stvar pod pravim imenom.

Razmerje med delavstvom in kmečkim stanom.

(Konec.)

Če opazujemo politiko velikih industrijskih držav, se moramo nehote vprašati, zakaj se te države vtikajo v zadeve tujih, ki jih vendar nič ne brigajo. Gotovo vam je še vsem v spominu, kako čudno ulogo je igrala Anglija predlansko leto za časa avstr.-turško-srbskega spora. Naenkrat je bila Anglija največja prijateljica Srbov in Turkov. In vse to veliko prijateljstvo je temeljilo večinoma na dobičkaželjnosti Angležev. Anglija je namreč edina industrijska država v Evropi, ki je s svojo trenutno politiko upropastila kmečki stan na korist veleindustrijalcev in ga zagnala v tovarne, ker je videla, da se za sedaj ne izplača kmetijstvo, ker lahko dobe dovolj cenenih živih iz svojih kolonij ali naselbin, med tem ko lahko industrijske pridelke neprimerno drago prodajo. Toda časi se izpreminjajo in Angleži že morajo v sedanjem času resno premišljevati, kje naj najdejo zopet nove trge za svoje tovarniške izdelke. Od tod ono zahrbito hujskanje Anglije proti Avstriji v Turčiji in Srbiji. Kajti Anglija rabi novih trgov in zato je z veseljem pozdravljala bojkot avstrijskih in nemških trgovcev na Balkanu, ker si je sama upala zasigurati tam trg za svojo lastno industrijo.

Na drugi strani pa obračajo industrijske države svojo pozornost pred vsem kolonizacijski politiki, vedno novim kolonijam ali naselbinam. Kajti

industrija rabi odjemalcev in če jih ni doma, si jih je treba poiskati v tujini, zlasti v industrijsko manj razvitih krajih. Naselbine so pa na eni strani kakor nalašč ugodna odjemališča industrije, na drugi strani si pa država zasigura stalne proizvajalce cenih živil za svoje državljane. To je glavni namen kolonizacijske politike industrijsko visoko razvitih držav. To je pa tudi najnaravnejša razlaga brezobzirnih bojov nenasitnih Angležev z Buri, to je vzrok krčevitega stremljenja Nemčije po vedno bolj zasiguranih in večjih naselbinah. Razume se pa, da lahko z gotovostjo pričakujemo časov, ko si bodo tudi te naselbine zaželele zlato svobode in se otresle neznosnega jarma zatiralcev in izkoriščevalcev, kakor so se dvignile ameriške naselbine zoper Španijo, ki je prva te dežele odkrila. Kajti nenaravno razmerje, da se pustijo na tisoče in tisoče prebivalcev Indije vladati in izkoriščati od peščice Angležev, vendar ne more ostati trajno; in podoben proces si lahko predstavljamo tudi pri drugih državah, oziroma naselbinah. Tako bodo zopet države, ki so sedaj ponosne na velike naselbine, navezane na same sebe. Na obrazu pa jim bo začrtala globoke poteze skrb za novimi odjemalci svoje industrije in za novimi trgi cenega kruha, ki bo tem večja, čimbolj je država industrijalizirana, čimbolj je kmečki stan reduciran, zmanjšan po številu in oslavljen po gospodarski moči. In razmere, kakor smo jih prej opisali, se bodo z orjaškimi koraki bližale in pretile z maščevanjem za nepremišljeno uničenega kmeta.

Kmečki stan je torej največje važnosti ne le za delavca, ampak za celo državo, da, za celo človeško družbo. Kljub temu pa se ne da tajiti, da je draginja tukaj! Kdo je torej povzročitelj, ali ravno kmet?

Le ozrmo se malo po svetu! Obiščimo različne trgovine, zasledujmo razmere na različnih trgih in premisljmo razmere, v katerih naš kmet živi, in kmalu bomo odkrili prave vzroke draginje. Saj so vendar zadnji čas poskočile cene tudi industrijskim izdelkom in teh vendar ne določuje kmet. Kako to, da so poskočile tudi cene stanovanj, in teh vendar ne narekuje naš kmet, ampak hišni posestniki? Kako je mogoče, da je cena živini za časa predlanske suše padla za celo tretjino, ponekod celo nižje, a meso po mestih pa je ostalo vedno pri stari ceni ali pa se je cena zmanjšala k večjemu za par vinarjev, torej nikakor v razmerju, v katerem je padla cena živini?

Krivi so pač tega različni prekupeci in veliki trgovci in tovarnarji, ki razpolagajo z milijoni in na nesramen način igrajo v vsakdanjim kruhom. Združeni tovarnarji in veliki prekupeci določujejo svojevoljno cene različnih pridelkov in izdelkov, odstranivši z združevanjem prosto konkurenco. Kadar je naš kmet najbolj v stiski za denar, tedaj delajo te pijavke največje

dobičke. In v ta namen se jim ne zdi nobeno sredstvo pregrdo, da si polnijo svoje žepce. Kadar je kmet spravil svoje pridelke pod streho, zaženejo velikanski krik po vsej državi, oziroma po celem svetu, da je božji blagoslov izredno pomnožil kmečke pridelke, da je v skladiščih še neprimerno velika zaloga živil, vsled česar mora cena pasti in bo padla še nižje. Ljudje seveda rabijo denar, deloma pa tudi verjamejo lažnjivim poročilom in prodajajo kakor morejo. Komaj pa imajo veliki trgovci zadostno množino blaga nakupljenega, zopet začnejo na vse pretege lagati, da je proti pričakovanju malo blaga na trgu in vsled tega zopet cene živilom rastejo. In ubogi delavec kakor meščan je prisiljen kupovati po trgovinah draga živila in zabavlja čez kmeta. Jud pa se smeji obema v pest, ker je oba opeharil za trdo prislužene krajcarje.

S kakšnimi sredstvi ta sodrga špekulantov dela, naj vam pojasni sledeči primer: V cirkularju žitne firme Mühsam in Co. z dne 26. maja 1894. beremo, s kakim veseljem pozdravljajo žitni veletrgovci poročilo o mrazu, ki je baje v severoiztočnih provincijah Nemčije uničil precejšen del žitne letine, ker drugače bi bilo baje stanje žitnih trgovcev in položaj žitnega trga naravnost zanje brezupen. In že samo poročilo o tem mrazu, o katerega posledicah še ni bilo nič gotovega, je tako vplivalo na žitni trg, da so cene takoj poskočile za 5 mark pri stotu rži. Drugi dan pa, ko so žitni trgovci vtaknili svoj dobiček v žep in je dospelo natančno poročilo o mrazu, je ista cena zopet padla le za 2 marki. Tako se torej igra z vsakdanjim kruhom. Medtem ko kmet trepeče in obupava, če se zopet bliža kaka uima, žitni trgovci veselja poskakujejo in delajo račune na veliki dobiček kake nezgode. In to brezvestno početje si upa ta sodrga špekulantov imenovati talent, upravnanje cen, svetovno trgovino itd.! V resnici pa ni svetoven promet, pač pa najbrezvestnejše in najpoglejše svetovno sleparstvo!

Za časa avstro-srbskega spora so prihajala dan na dan poročila o spopadih in napadih, ki so bila pa v resnici vsa izmišljena. Nekega večera so prinesli časopis! nepričakovano novico, da Črnogorci že bombardirajo Kotor. Kmalu nato pa se je zopet dementiralo, da na tem ni nič resničnega. Razume se pa, da je bilo vse to premišljeno aranžirano od različnih špekulantov, ki so delali na podlagi izmišljenih poročil bogate dobičke. In v resnici je tudi lansko leto po tem poročilu cena nekaterih živil poskočila. Kakor delajo špekulanti s cenami živil, tako tudi poljubno zvišujejo industrijalci cene svojih izdelkov, samo s tem razločkom, da se špekulacija živil veliko huje čuti nego špekulacija industrijskih izdelkov. Dokler so bili veleindustrijalci med seboj v razmerju proste konkurence, se ni bilo bati previsokih cen njihovih izdelkov; komaj

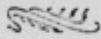
so pa ti obrezani in neobrezani Judje odstranili medsebojno konkurenco s tem, da so se združili v kartele, kateri določajo cene za vse karteliste, so bili izročeni njim vsi njihovi odjemalci, zlasti pa delavci. Za delavca tiči v kartelih tem večje zlo, ker ga lahko združeni kartelisti povrh še izključijo od vsakega dela v njihovih tovarnah. Kljub temu pa rdeči osrečevalci ljudstva niso imeli vzroka delovati za odpravo teh, delavcem in ljudstvu sploh škodljivih kartelov. Da! V juliju leta 1907. so celo socialni demokrati v državnem zboru glasovali proti predlogu, da se odpravijo škodljivi karteli. Zopet dokaz, da socialni demokrati svojega gromenja proti draginji ne mislijo resno, ampak da se jim gre le za hujskanje in beganje nezavednega ljudstva.

V kartelih torej tiči glaven vzrok sedanje draginje in tem mora veljati skupen boj kmečkega in delavskega ljudstva. Tem pijavkam je treba izvititi iz roke moč svojevoljnega narekovanja cen, in šele potem se lahko misli na odpravo draginje. Naj se zgodi to potom politike ali potom organizacije delavcev, oziroma odjemalcev sploh na eni strani in organizacije ljudstva na drugi strani kot organizacije proizvajalcev živil, oziroma surovin, zgoditi se mora čim prej, ako hočemo boljše in cenejše čase.

Popolnoma napačno pa je postopanje onih delavcev, ki vnetim rujejo zoper kmeta in mislijo, da se bodo s tem odkrižali neznosne draginje. Ravno nasprotno! Združiti je treba še tesneje delavca in kmeta v močne bojne vrste zoper škodljive prekupece in kartelirane veletrgovce, da zadobe zopet v roke trg oni, ki v resnici zalagajo trg z lastnimi pridelki in oni odjemalci, ki v resnici rabijo blago za lastne potrebe.

Nemški pregovor pravi: »Hat der Bauer Geld, hat's die ganze Welt«. Če se godi kmetu dobro, se godi dobro tudi vsem stanovom. Naravno! Kajti čim lažje in ugodneje bo kmet izhajal, tem cenejše bo lahko prodajal tudi svoje pridelke različnim stanovom. In čim cenejše bo lahko živel naš delavec, vojak, uradnik itd., tem ceneji bodo lahko izdelki različnih tovarn — seveda odpravivši kartele, — tem ceneja bo pa tudi uprava države, dežele, občine in vseh institucij, tem manjši bo pa tudi davci posameznih državljanov. V sedanjih razmerah pa kmet pri svojih najboljših volji ne more prodajati svojih pridelkov ceneje, nego jih prodaja, ako hoče plačevati najrazličnejše davke. Saj je že sedaj splošno znano, da mora naš kmet po veliki večini delati popolnoma zastoj. Razmere torej, v katerih naš kmet živi, mu pritrjujejo naravnost zaslužno plačilo; zaslužno plačilo pritrgovati pa se pravi, — in naj se to dogaja pri delavcu ali pri kmetu, — delati vnebovpijoč greh. Iz tega pa lahko tudi sklepamo, da so razmere našega kmeta po veliki večini vnebovpijoče.

Kdor želi dobro sebi in vsem stanovom, ne bo delal proti kmečkim težnjam, ampak jih še bo zelo podpiral v lastnem interesu. In to tem bolj delavci z ozirom na to, da bo dobro izhajajoč kmet lahko obračal tem večjo pozornost nakupovanju industrijskih izdelkov, čim manj bo imel plačati in čim boljše bo izhajal. Najzanesljivejši trg industrije pa je brezdvomno domači in tisti delavci imajo najbolj varno in najbolj stalno delo tam, kjer tovarnarji svoje izdelke v lastni državi prodajo. Kmečki stan je torej treba povzdigniti in odprti se bo bogat vir cenejših potrebščin. Delavci sami naj skupno s kmečkim ljudstvom zastavijo svoje moči zoper izkoriščevalce obeh, za razbremenitev kmečkih posestev, za ureditev kmečkega poselskega vprašanja, da preprečijo nepotrebno konkurenco kmečkih poslov, ki vedno bolj silijo v mesta, sploh da se ukrene vse mogoče za prosopek kmečkega ljudstva in kmečki stan bo delavstvu hvaležno poplačal njegovo sopomoč, odstranivši neznošno draginjo po resničnem pregovoru: »Hat der Bauer Geld, hat's die ganze Welt.« (»Ako ima kmet denar, ga ima ves svet.«)

Tržni pregled.

Ko bi kdo zagotovo vedel cene le za nekaj dni naprej, bi mogel v kratkem milijonar postati. Dasi ravno nam revežem ni dan dar vsevednosti, moremo vendar nekoliko domnevati, kako se bo kupčija razvila, ako vpoštevamo vse razmere, ki so v drugih krajih. Pri nas se obeta prav bogata letina, kakoršne že dolgo ni bilo. Sena se je nakosilo, da skoro prostora manjka za spravlanje, žita so lepo dozorela in obetajo lepo mlačev. Tudi prstnina kaže za enkrat jako lepo. V zadnjem času je pa začela suša pritiskati vsled silne vročine tako, da je otava v mnogih krajih v nevarnosti. Čudno je pa, da naši ljudje v dobi sreče tako malo pomnijo suha leta, ki se gotovo zopet vrnejo. Seno nima nobene cene, še prodati ga ni mogoče, čeprav je še marsikje dosti prostora, da bi se lahko spravilo in prihranilo za poznejša leta. »Saj imam dosti« se vsak tolaži. V gospodarstvu mora človek vse vpoštevati in misliti daleč naprej, če se hoče res dobro na noge postaviti.

V drugih krajih je suša napravila že veliko škode. Na Češkem niso imeli že v sredi julija 49 dni prav nič dežja. Sladkorna pesa je slaba, sena malo, otave bo še manj. Še hujše je na Nemškem. Žita bo gori veliko manj, kakor lansko leto. Posebno oves je zelo prizadet, rž je slaba. Na Nemškem se bodo cene povzdignile. Tudi na Ruskem imajo v najbolj rodovitnih krajih ob Volgi prav hudo sušo. Amerikancem ni v kupčijskih poročilih nikoli prav dosti verjeti. Toda letos imajo pa res prav hudo sušo, da bo žitni pridelek znatno

manjši. Menijo da bo vsega žitnega pridelka precej več na celem svetu, kakor lansko leto, toda žito ne bo postalo cenejše. Prav dobro kaže žito na Francoskem in Laškem.

Naša kupčija v državi se letos za nas bolj žalostno razvija. Že v prvih petih mesecih smo dali drugim državam 340 milijonov več, kakor smo od njih dobili. Nekoliko smo se pač odškodovali na Ogrskem, kamor smo za 124 milijonov kron več poslali, kakor Mažari nam, vendar smo še vedno na škodi. Poznase, da nam doma primanjkuje žita in živine, ker se je vlada prepozno zavedla, da je kmet prvi steber v državi. Težave nam dela tudi ruski sladkor na Turškem, ki izpodriva našega, da vsled tega pada naš izvoz. Rusi si pač znajo pomagati. Letos slutijo višje žitne cene (ki pa še niso gotove; zna se tudi nasprotaj zgoditi) in so obljubili kmetom na žito še nižje obrestno posojilo.

Goveja živina gre zelo nazaj v ceni. Volov že ne morejo več lahko prodati. Na Dunaju so plačali 24. julija masine vole od 90 do 104, prav izbrane do 114, navadne 80 do 92, krave 78 do 110.

Teleta živa 207. prve vrste 126 do 148, druge vrste 110 do 124, tretje vrste 90 do 108. Cene se še dosti dobro držijo.

Prašiči so nekoliko padli v ceni. V tej hudi vročini ne morejo deheliti. Najboljše gredo izpod rok mladitci 7 do 10 mesecev stari, ki imajo 80 do 90 kil. Za te je vedno dosti kupcev. Plačevali so na Dunaju 25. jul., ko se je prigralo 15.644 praš.: deb. 130—134, srednje 124 do 129, lahke 112 do 120. Zaradi velikega števila je cena precej padla. Na Nemškem je šla cena prašičev še bolj nazaj. Kmetu so jih na domu plačevali po 52 do 54 K našega denarja. Tam pravijo gospodarji, da s tako ceno ne morejo shajati. Res ni cena posebna, toda mi bi bili zadovoljni, ako bi le nikdar nižje ne padla.

Argentinsko meso ni bilo po volji našim meščanom. Ko se pa zdaj ogrska vlada obotavlja, dati dovoljenje za večji uvoz, vpijejo zopet po mestih čez oderuške kmete. Gotovo je pa, da bo vlada dovoljenje za uvoz zopet izposlovala. Nam je to nazadnje vseeno, saj bo naše meso vedno boljše ostalo. Čudno je pa, da je v naši deželi taka razlika v mesnih cenah. Nekateri mesarji sekajo meso po 1 K 60 v kg, drugi še s ceno 2 K niso zadovoljni, čeprav le kakšne buše ali stare krave koljejo.

Povišanje mlečnih cen na Dunaju ne gre prav gladko naprej. Kmete je začelo skrbeti, da bi si mogli prekupei mleko od daljnih krajev preskrbeti ter vplivati na vlado, da jim da hladilne vozove, kar se bi njim na ljubo gotovo kmalu zgodilo. Seveda se mleka ne bi tako kmalu lahko dobilo, ker ga zdaj nikjer ni preveč. Če hočejo ponj v Ameriko ali Sibirijo, ga bodo seveda dobili, toda po kakšni ceni bi prišlo na Dunaj. Na tako rešitev se-

veda ni misliti. Menijo tudi, da bi bili upravni stroški višji, kakor 2 h pri litru, ko bi si sami osnovali prodajalno. Do sedaj imajo dunajski mlečni trgovci 6 do 8 vinarjev pri litru. Če ima zaveza, ki hoče cene dvigniti, res 360.000 l mleka zagotovljenega, bi pri 2 v upravnih stroški znašali na dan 7200 K ali na leto 1.898.500 K, kar je tudi nekaj. Toda ko bi imeli tudi 3 v upravnih stroških bi bili kmetje še vedno na boljšem, kakor so zdaj.

Mašla še vedno primanjkuje, cene se drži dobro. Danci so zvišali cene svojega masla na Dunaju na 3 K 32 v. Najboljše maslo se plačuje na Dunaju po 3 K 40 v do 3 K 70 v. Tudi siru so jako visoke cene.

Žitne cene so padle, toda v zadnjem času so vsled vedno večje vročine začele zopet rasti. Ne smemo pozabiti, da na Nemškem in v Ameriki še nimajo žita spravljene, kakor pri nas. V zadnjem tednu so šle po celem svetu žitne cene kvišku, le pri nas so padle. Pšenico so prodajali 22. julija 22 K 50 v, prav lepo do 23 K 80 v; rž 18 K 50 v do 19 K 50 v; ječmen 19 K do 19 K 50 v. Turšica raste vsled suše v ceni. Prodajali so jo 15 K 80 v do 16 K 30 v. V Berlinu je bila pšenica po 23 K 70 v, v New Yorku 17 K, v Odesi 16 K 44 v. Otrobi imajo še vedno dobro ceno. Pametni možje so pa začeli opominjati kmete, naj bodo previdni pri nakupu. Vedno smo mislili, da se otrobi sploh ne dajo pokvariti. Zdaj se je izvedelo, da znajo spretni mlinarji otrobom pridojati razne zmesi, ki se na zunanje prav nič ne ločijo od žitnih. V prvi vrsti se porabijo olupki krompirja, ki se za štirko porabi. Na milijone kil se porabi vsako leto teh olupkov za pokvarjenje otrobov. Malovredni ostanki se otrobom podobno prikojijo in kar primešajo. Dobro polovico je lahko krompirjevih ostankov v otrobih, pa jih še razločiti ne boš. Kmetu se duh otrobov večkrat prav čuden zdi, ker ni skoro nič žitu podoben. Zapazi tudi, da se mu živina prav nič ne redi po taki krmil. Ti ostanki se kupijo za 1 K 80 v 100 kg. Otrobi veljajo pa 12 K. Pri enem vagonu ima torej tak slepar več sto kron dobička. Nadalje primešajo otrobom luščine od riža, prosa in zemeljskega oreha. Profesor Soklet je izračunal, da so že leta 1908 primešali otrobom na ta način 97.000 stotov riževih, 42.000 prosečin in 36.000 stotov orehovitih luščin. Koliko je pa še takih, ki so vse skrivaj delali, da nobeden ni za to znal. Kmetje bodo morali pri nakupu otrobov in vseh drugih krmil zahtevati vedno popolno poročilo za čisto in zanesljivo blago. Vsak, ki prodaja otrobe, mora prevzeti jamstvo, da so le čisti pšenični. Da bomo pa dosegli trajni vpeh, bodo treba mnogo poskušanj poslati na kemično preskuševališče v Ljubljani, katero kmetovalci res še veliko premalo rabijo. Isto postopanje bi lahko vpeljali tudi za druga močna krmila. Do sedaj so imeli povsod tolažbo, da je za kmetia vse dobro, ker si ne zna pomagati.

Sladkor je v ceni precej poskožil. Praviyo, da sladkorna pesa vsled suše na Moravskem in Češkem zelo slabo kaže. Čudno je, da se v naših krajih tovarne še napraviti ne sme, ko bi tudi imeli najboljšo peso. Kupčijo so si med sabo razdelili in določili cene, ker se sladkor povsod rabi.

La neno seme ima letos posebno visoko ceno. Plačujejo ga 36 do 38 K 100 kg. Rabi se vedno več pristnega lanenega olja, preše so pa izvrstna krma za živino.

Srbska je že do maja vpeljala svo govejo živino in vse prašiče, ki so ji po pogodbi z našo državo dovoljeni, k nam. Letos nam torej srbski uvoz ne bo napravil posebne škode.

Umetne zobe

Brez ruvanja zobnih korenin se ustavljajo ameriški umetni zobje, posamezno ali cela zobovja, izvzemi nedelje in praznike vsak dan od 8 ure zjutraj do 6 zvečer v konc. zobarsk. atelje

O. Seydl

16 Ljubljana, Stritarjeva ulica št. 7.

Ostanke.

Kambrika za žerako 62-liko po 20 m močnik 5 K. — samo trpezala K 10 vsesobno vlak K 12 dob-ite iz
Zgodov. razpisalnice R. Stermecki v Celju.

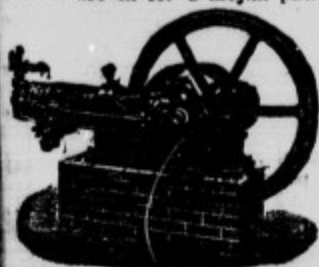
Zastopniki in potovalci!

za obiske zasebnih prodajalcev s suknemim blagom za gospode in dame se sprejmo proti visoki proviziji event. pozneje stalno pri prvi razpoš. sukna. Ponudbe pod: „Walfirma 92462“ na splošno pisarno M. Dukas Nachf. Dunaj 1/1. 1879

4 tedne na ogled in poskušnjo razpošiljam moja kolesa znamka „Bohema“. Deli koles in popravila ceno. Ugodna delna odplačila. Ilust. ceniki zastoj in franko
Fr. Dušek, zaloga koles, Opočno št. 114, ob dr. žei. Celko. 2011

1 do 2 vinarja obratnih stroškov za uro in HP z mojim pat.

motorjem z močnim pri-fiskem in za surovo olje
od 16 HP naprej; 4 do 5 vin. pri mojih petrolinskih motorjih in petrolinskih lokomobilah, dalje 2-10 HP tudi stoječe motorje
Tovarnica motorjev
I. WARCHALOWSKI
Dunaj III., Paulusgasse 1.
Na tisoče motorjev v obratu. Cenovniki gratis. Ugodni plačilni pogoji. V zalogi tudi že rabljeni petrolinovi motorji. 315

Sprejme se takoj zdrava in trdna 2246 (2)

učenka

v trgovino z mešanim blagom. Kje povsured, Domoljuba.

Sloveči 200 letal
Požunski Seehofer-jev rastlinski balzam
proti zaprtju, slabi prebavi, boleznim na jetrih,
črevesih, žilpanju, zlati žili itd., je samo pristen k rudičim rakom kot varstveno znamko. — Dobi se v vseh lekarnah ali naravnost edino pri upravičenem izdelovalcu
Ladislavu Földes, lekarna „Zum roten Krebs“
Pozseny 114 (Požun) Ogrsko.
Penarejanje se sodniško zasleduje. 1885 Cena oni steklenici 70 vinarjev. 10
Varstvena znamka. Po povzetju šest steklenic franko K 4'60.
Glavna zaloga za Avstrijo: **Paul Redtenbacher,** lekarna zum „Genfer Kreuz“, Dunaj XIII., Anholstrasse Nr. 141/144.

C. kr. priv. zavarovalna družba Avstrijski Feniks na Dunaju.

Vplačana delniška glavnica: šest milijonov kron.

Družba zavaruje:

- 1.) Proti škodi, povzročeni vsled požara, strele ali plinove razstrelbe na poslopih ali premičnih stvareh;
- 2.) Proti tatinskemu vlonu ali tatvini iz zaprtih ali odprtih prostorov.

Ponudbe sprejema in pojasnila daje:

Generalni zastop c. kr. priv. zavarovalne družbe Avstrijski Feniks v Ljubljani, Sodna ulica 1.

C. kr. priv. zavarovalna družba na življenje Avstrijski Feniks na Dunaju.

Vplačana delniška glavnica: Dva milijona štiristotisoč kron.

Zaloga zavarovalnin: Dvainpetdeset milijonov kron.

Stanje zavarov. glavnice 31. dec. 1909: Dvesto in deset milijonov K. Premijski in obrestni dohodki na leto: Deset milijonov kron.

Kdor želi:

ZAVAROVALNO POGODBO za preskrbo svojcev,
ZAVAROVALNO POGODBO za opremo sv. otrok,
ZAVAROVALNO POGODBO v lastno korist, da se mu po preteku določenih let izplača zavar. glavnica,
ZAVAROVALNO POGODBO v varnost posojila

pri kakem kreditnem zavodu ali zasebniku,
ZAVAROVALNO POGODBO v varnost životne rente

dobi jo takoj pod jako ugodnimi pogoji pri 232

Generalnem zastopu c. kr. priv. zavarovalne družbe Avstrijski Feniks v Ljubljani, Sodna ulica št. 1.

Jos. Prosenec, vodja generalnih zastopov.

Grand Prix svetovna razstava Paris 1900. 1303

Kwizdov restitucijski fluid

Voda za pranje konj.
Cena: 1 steklenica K 2'80.

Nad 50 let v rabi na dvornih konjušnicah in jahališčih za ojačenje in zopetno krepitev po velikem, trudapolnem delu pri otrpnosti kit itd., sposobi konja k izrednemu naporu pri vožnji.

Ilustrovani ceniki zastoj in franko od glavne zaloge

Franc Jan. Kwizda

c. in kr. avstr.-ogr., kralj. rum. in kralj. bulg. dvorni zal., okrož. lekarnar, Korneuburg pri Dunaju.

Vroči poletni meseci pospešujejo razvijanje in razširjanje vseh nalezljivih boleznih in znano dejstvo je, da

KOLERA

škrlatinka, ošpice, tifus, kože v poletnih mesecih močneje nastopajo nego v drugih letnih časih. Zato je nujno potrebno, da imajo pri vsaki hiši razkuževalno sredstvo. Priznano najzanesljivejše razkuževalno sredstvo sedanjosti

lysoform

je brez duha, brez nevarnosti in po nizki ceni ter se v vsaki lekarni in drogerijah dobi v originalni steklenici za 80 vinarjev. Učinkuje hitro in zanesljivo in ga zato vsi zdravniki radi priporočajo za razkuževanje pri bolniški postelji, za antiseptične obveze (na rane in oteklino) in za obvarovanje pred nalezjenjem.

Lysoformovo milo

je fino, nežno toaletno milo s pridejanim lysoformom in je antiseptičnega učinka. Lysoformovo milo se lahko rabi za najbolj občutljivo kožo, tudi za dojenčke; olupša polt, jo dela nežno in dehtečo. En poizkus zadostuje, da boste vedno rabili to milo. Komad stane 1 K.

Lysoform s poprovo meto

je ustna voda odlično antiseptičnega učinka. Odstrani hitro in zanesljivo neprijeten duh iz ust in konservira zobe. Vrhutega pa lysoform s poprovo meto po zdravniški odredbi služi za grgranje pri katarju v požiralniku, vnetju vratu, nahodu.

Nekaj kapljic zadostuje za pol steklenice vode.

Originalna steklenica stane K 1'60.

Vsi izdelki z lysoformom se dobivajo po vseh lekarnicah in drogerijah.

Zanimivo knjigo

„Gesundheit und Desinfektion“ pošlje na zahtevo vsakomur

kemik

2168

A. C. Hubmann
Dunaj, XX., Petraschgasse 4.

Daje po

4³/₄ %

Vzajemno podporno društvo v Ljubljani

Kongresni trg 19

registrovana zadruga z omejenim poroštvom

Kongresni trg 19

sprejema hranilne vloge vsak delavnik od 8. do 12. ure dopoldne in jih obrestuje - **po 4³/₄ %** brez odbitka, tako, da dobi vlagatelj od vsakih vloženih 100 K čistih 4 K 75 v na leto. Rentni davek plačuje društvo samo. Daje tudi svojim članom **predujme** na osebni kredit, vračljive v 7 in pol letih (90 mesecih ali 390 tednih) v tedenskih, oziroma mesečnih obrokih, kakor tudi posojila na zadolžnice in menjice.

2553

Dr. Fr. Dolšak l. r.,
zdravnik v Ljubljani, podpredsednik,

Prelat A. Kalan l. r.,
predsednik.

Kanonik I. Sušnik l. r.,
podpredsednik.

Avstrijska družba z omej. jamstvom za Benz-motorje, Dunaj X., Mannhartgasse 4.

Lüksautomobili

DINAMI

BENZ

- DIESEL -
- SESALNI PLINO -
- BENZOL -
- NASUROVO OLJE -
- BENZIN -
- ELEKTRO -

MOTORJI

Kompletne Električne centrale

856

Tovarni in špeditski vozovi

Glavno zastopstvo za Kranjsko: Zavod za tehnične in elektrotehnične naprave, Ljubljana, Dunajska cesta. Istotam so motorji na ogled.

Najboljša in najsigurnejša prilika za štedenje!

Denarni promet do 31. decembra 1910
čez 87 milijonov kron.

Lastna glavnica K 608.996·84

Stanje vlog dne 31. decembra 1910
čez 21 milijonov kron.

LJUDSKA POSOJILNICA

registrovana zadruga z neomejeno zavezo

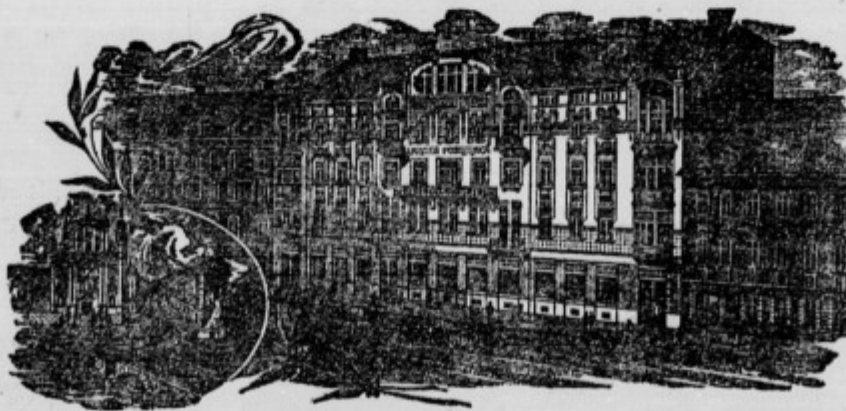
6

Ljubljana, Miklošičeva cesta št. 6, pritrilče, v lastni hiši nasproti hotela „Union“ za frančiškansko cerkvijo

sprejema **hranilne vloge** vsak delavnik od 8. ure zjutraj do 1. ure popoldan ter jih obrestuje po

4¹/₂ %

brez kakega odbitka, tako da prejme vložnik od vsakih vloženih 100 kron čistih 4·50 kron na leto.

Za nalaganje po pošti so poštno-hran. položnice na razpolaganje. Sprejema tudi vloge od svojih združnikov na tekoči račun ter daje istim posojila proti vknjižbi z in brez amortizacije, na osebni kredit (proti poroštvu) in zastavi vredn. papirjev. Menjice se najkulant. eskomptirajo.

Dr. Ivan Šusteršič, predsed. **Josip Šiška**, stolni kanonik, podpredsed. Odborniki: **Anton Belec**, posestnik, podjeznik in trgovec v Št. Vidu n. L. **Fran Povše**, vodja, graščak, državni in deželni poslanec. **Anton Kobl**, deželni poslanec, posestnik in trgovec, Breg p. B. **Karol Kauschegg**, veleposesnik v Ljubljani. **Matija Kolar**, stolni dekan v Ljubljani. **Ivan Kregar**, podpredsednik, trg. in obrt. zbornice in hišni posest. v Ljubljani. **Fran Leskovic**, hišni posestnik in blagajnik »Ljudske posojilnice«. **Ivan Pollak ml.**, tovarnar. **Karol Pollak**, tovarnar in posestnik v Ljubljani. **Gregor Silbar**, župnik na Rudniku.